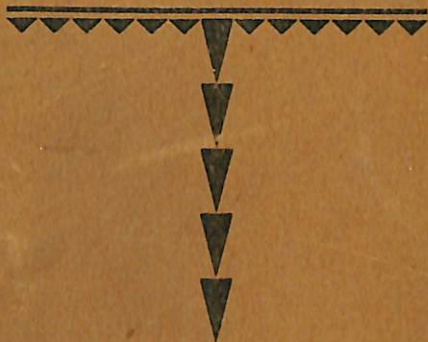

3836

5526

ԿՈՉ

ԲՈՂՈՐ ՄԱՆԱԹԻԱՑԻՆԵՐՈՒՆ

ԿԱՐԴԱՅ ԵՒ ԱՐԹՆՑԻՐ

062
4-72

062
4-72
92

ԿՈՉ

ԲՈՂՈՐ ՄԱՆԱԹԻԱՑԻՆԵՐՈՒՆ

1. Հարեւանցի ակնարկ մը Մլթ. Կրթ. Ընկերութեան կազմութեան :

2. Նոր Մալաթիոյ շինութիւն :

3. Շրջաբերականներու քննական անդրադարձում մը :

4. Մ. Արսլանեան և Կեդր. Վարչութեան կործանարար քաղաքականութիւնը :

5. Պատգ. Ժողովները և անոնց ներողամիտ ընթացքը Մ. Արսլանեանի և Կ. Վարչութեան հանդէպ :

6. Պատասխանատուները և երգադրի անյաջողութեան և կրթասիրացի դրամին շռայլութեամբ մըսխումին ,

7. Կանխամտածուած դաւադրութիւն մը Մլթ. Կրթ. Ընկերութեան գոյութեան դէմ :

3836

26925-42

Սիրելի հայրենակիցներ,

Պիտի խօսինք Մալաթ. կրթ. Ընկերութեան շուրջ, պիտի խօսինք մեր սրտի խորէն անոր վրայ բացուած վէրքի մասին, պիտի խօսինք բոլոր հայրենակիցներու արիւն քրտինքով վաստկած դրամներու և բարոյական անսահման զոհողութիւններու մասին, և վերջապէս ստիպեցիք մեզ որ խօսինք այսպէս գրաւոր կերպով: Կրնաք զայն կոչել բողոքի ձայն, կրնաք կոչել զայն ահազանգ մը խուլ ականջներու. կոչեցէք ինչ որ կուզէք, քանի որ դուք գանակը կը փորձէք մխել մեր այնքան գուրդուրացած պաշտելի ընկերութեան սրտին: Մենք պիտի խօսինք, որովհետեւ անոր ստացած և ստանալիք վէրքը մեր մարմինն վրայ կը գանձէ:

Վերլիչենք անոր կազմութիւնը անգամ մը եւս: Քսան և ութը երկար տարիներ առաջ Ամերիկայի Մալաթիացի հայրենակիցներ երբ կը տեսնեն որ արդէն բաւական թիւ կը կազմեն կը մտածեն իրենց ծննդավայրին, մասնաւորապէս եկող նոր սերունդին օգտակար ծառայութիւն մը մատուցանել: Կը հաւաքուին խումբ մը Մալաթիացիներ Ամերիկայի Ֆիլատելֆիա քաղաքին մէջ:

9 5810-57

Մի քանի ժողովներ և խորհրդակցու-
թիւններ ընելէ ետք անոնց որոշումը
կ'ըլլայ շատ պարզ ու վճռական՝ ԴԱՍ-
ՏԻԱՐԱԿԵԼ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՐՁՐ
ԿՐԹՈՒԹԵԱՄԲ:

Ընդառաջ կ'երթան, ներկայա-
ցիչներ կը շարկեն Ամերիկայի ուրիշ
քաղաքներ՝ Նիւ Եօք, Ուստը, և և
անմիջապէս կը պատրաստեն ծրագիր-
կանոնագիր մը և ահա կազմուած
ընկերութիւնը արդէն ջերմ ընդու-
լութիւն կը գտնէ բոլոր Մալաթիա-
ցիներու կողմէ և տակաւ առ տակաւ
կը բարձրանայ և կը գրաւէ Հայրենակ-
ցական միութիւններու կարգին ա-
ռաջնակարգ տեղ մը:

Հիմադիր Հայրենակիցներ Ծը-
րագիր-կանոնագրին մէջ իրենց կը-
տակը կընեն այսպէս -- Ընկերութեան
ԱՆՈՒՆԸ, ՆՊԱՏԱԿԸ ու ԼՈՒԾՄԱՆ
ՊԱՐԱԳԱՆ անփոփոխ են: Շատ պարզ
և դիւրամբռնելի:

Ահա այսպէս Համեստ եղած է
անոր կազմութիւնը բայց շատ վեհ
նպատակով:

Դժբաղդաբար ան երբ կաղմ
ու պատրաստ էր նր Ծրագրի գործա-
դրութեան, մեր դարաւոր թշնամի-
ին վայրագութիւնը հնչեց աւելի
ուժգնորէն քան նախորդները: Այդ
անգութ թշնամին ջարդեց Թրքահա-

յաստանը մէկ ծայրէն միւսը և ստի-
պեց արտասահմանի բոլոր Հայ զան-
գուածները իրենց բեկորները ապրե-
ցնելու գործին լծուիլ:

Մալ. Կրթ. Ընկերութիւնը իր
կարգին (իր նպատակին առաջնոր-
դութեամբ) ունեցած կազմ ու պատ-
րաստ մեքենան ի սպաս դրաւ Մալա-
թիացի բեկորներու ազատագրու-
թեան գործին: Եւ ըրաւ իր լաւագոյ-
նը. Թող պատմութիւնը խօսի այդ
մասին: Ատով այ չի բաւականացաւ
և ծրագրեց Նոր Մալաթիա մը շինել
Հայաստանի մէջ և հոն փոխադրել
բոլոր Մալաթիացիները: Բանակցու-
թիւններ վարուեցան ի. Հայաստանի
հետ և երկուստեք Համաձայնու-
թեամբ՝ Մ. Կ. Ը. 4 տարի էն պիտի
շինէ 20 տուն և ոռոգէ բաւականա-
չափ հող և ի. Հայաստանն ալ ատոր
փոխարէն պիտի ընդունի մեր Մալա-
թիացիները: Մանրամասնութեանց
Համար կարգա՝ 1927 թիւ Ա. չըջարե-
րականը:

Ակնարկ մ'ալ նետենք չըջարե-
րականներու վրայ:

1926, թիւ 1 չըջարեականէն --

Տէր Ստեփան Գէնյ. Կը գրէ.
«Վեց Հարիւր Մալաթիացիներ պատ-
րաստ են գաղթել իրենց ծախսերով
եթէ կարելիութիւն ստեղծուի»:

1927 Նոյ. 22, Թիւ Ա. շրջաբեր.

«Մինչեւ այժմ կտրուած պատ-
րաստ են 20 տուններու բաւարար կար-
ծր քարեր: Գնան տուններու կակուղ
քարերուն համար պայմանաւորուած
ենք: ... Գնուած են 8 տուններու
տախտակամածի փայտեր, 200 բար-
տի, ևն»:

Նաեւ կը տեսնէք կառավարու-
թեան համաձայնութիւնը այս շրջա-
բերականով:

1927 Ապրիլ 8, Թիւ 2. կը գրեն.

«Մալաթիայէն ստացած ենք
նամակ մը, որով կըսեն թէ 800
Մալաթիացիներ կան Թուրքերու քով
գտնուածներէն զատ:

1927 Օգոս. 18, Թիւ 4 շրջ.

«Պիտի շինուին կեղր. մեծ հը-
րակ մը, քաղաքապետական շէնք,
միլիցիայի տուն, դատարան, Թատ-
րոն, հիւանդանոց, բաղնիք, նաեւ
մանր հրապարակներ»:

1928 Թիւ Ա. շրջաբերականէն.

«Արսլանեան ապահոված է 80
վիզէներ և քօնսիւլը ամէն դիւրու-
թիւն պիտի տայ»:

1928 Նոյ. 8, Թիւ 2 շրջ.

«Արսլանեան կը գրէ թէ 290
վիզէներ առած է նախկին 80 հատէն
զատ:

1928, Յունիս 29, Թիւ 3 շրջ.

«Նախ քան գաղթականներ փո-
խադրելը Նոր Մալաթիա, անոնց
ապրուստի միջոցները ապահովենք:
... Այս գարնան քարերը մաքրած
և հերկած են 7 տեսիադին հող, (այ-
սինքն մօտաւորապէս 20 էյքը) տն-
կուած են 200 ծիրանի, 300 տանձե-
նի, 200 խնձորենի և 600 անպտուղ
ծառեր»:

1929, Հոկտ. 13, Թիւ Ա. շրջ.

«Մալաթիացիներու մէջ յան-
դուգն ոգի չկայ: ... Հին Մալաթիա
լուր ղրկուած է 80 հոգի առանց ան-
ուանացանկի գաղթելու»:

1929. Յունիս 6, Թիւ 4 շրջ.

«Այս տարի տնկուած են 3 տե-
սիադին խաղողի այգի, 5000 երկու
տարեկան և 30,000 եօթն ամսուայ
թթենիներ, 1000 ակացիա, 1000ի
մօտ ալ խնձոր, տանձ, ծիրան, ևն»:

1929 Թիւ Գ. շրջաբերականէն.

«Հին Մալաթիայէն կը տեղե-
կացնեն 650 Մալաթիացիներու ի վի-
ճակի և պատրաստ գաղթելու պա-
րագան: 67 Հալէպի հայրենակիցներ
Պոլսէն պիտի ստանան վիզէները»:

1931 Թիւ 1 շրջաբերականէն.

«Յայտնում ենք որ 312 վիզէ-
ները ղրկուած են Տրապիզոնի քօն-
սիւլին»:

Արդ, հայրենակիցներ, մեր քով
գտնուած շրջաբերականները այս չափ
են և անոնցմէ միայն առած ենք
մէյ մէկ նախադասութիւն: Եթէ հա-
շիւ մը ընենք կ'ուենանք հետեւեալ
պատկերը:--

Տնկուած են 38,200 ծառեր,
առնուած են 742 անգործածելի վի-
ղէներ, շինուած են տուներ, որոնց
ինրաքանչիւր սենեակը արժեք է 1000
տոլար. ապա ՊԱՏԳ. ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ
ԽՍ.ԲԵՂՈՒ ՀԱՄԱՐ ՀԹՁԱԿԱՒՈՐ ՀԵ-
ՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ԵՒ ԿԱՐԱՒԱՆՆԵՐԸ,
ապա ԿԵԴ. ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐՍ-
ԼԱՆԵԱՆԻ ՅԱՐԱԲԵՐԱԿԱՆ ԹՂԹԵՐԸ,
ապա ՄԵՐ ՔՈՎ ԶԻ ԳՏՆՈՒԱԾ ՇՐՁԱ-
ԲԵՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՆԱՄԱԿՆԵՐՈՒ
ՆԵՐՔԻՆ ԾԱՂՔԵՐԸ, ՀԱՇՈՒԱԿԱՆ
ՄԱՍԻՆ ԽՈՐԱՋՆԻՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ,
ապա 6 ՍԵՆԵԱԿՆՈՑ ՏՈՒՆԵՐԸ ԵՐ-
ԿՈՒ ՏՈՒՆ ՀԱՇՈՒԵԼԸ: Թող Ապրիլ
10ին Շրջանային Պատգ. Ժողովը ըսէ
իր ըսելիքը:

Այսպէս հարեւանցի ակնարկ մը
նետելէ ետք շրջաբերականներու վը-
րայ կը տեսնենք որ Նոր Մալաթիոյ
շինութիւնը կատարուած է միայն Կ.
Վարչութեան և Մ. Արսլանեանի քը-
մահաճոյքներուն համաձայն և ոչ հա-
մապատխան գործմեր վատնած 70,
000 տոլարէ աւելի դրամի և բարոյա-

կան ու Ֆիզիքական անսահման զո-
հողութեանց: Կեդր. Վարչութիւնը
Ընկերութեան տունը ծանրաբեռնեց
յաւելեալ մօրթկէյճներով, վասն ո-
չինչի: Այն ատեն որ Խորհրդային Մի-
ութիւնը զանգուածային գաղթի
արտօնութիւն տուած էր, մեր ներ-
կայացուցիչը Մ. Արսլանեան չբարե-
հաճեցաւ մեր 600 Մալաթիացիները
հոն տանիլ, որոնք ունէին սեփական
նիւթական միջոցներ և մեր խելօք
ղեկավար Կեդր. Վարչութիւնն ալ
համաձայն գտնուեցաւ անոր յայտ-
նած ներքին մտքերուն: Արդեօք Ա-
րաքիրցիները տուն ունէին որ այդ
նոյն տարին խումբերով գաղթեցին
և որոնց թիւը այսօր 1300ի կը հասնի
և տուները մօտաւորապէս 903ի: Ար-
դեօք Սեբաստացիները մէկ շիւղ տըն-
կած էին, երբ անոնց ներկայացուցի-
չը 26րդ պատգ. Ժողովին յայտարա-
րեց, որ թէ և մէկ սիւն չենք տնկած
բայց 1000 մարդ տարած ենք:

Դժբաղդաբար, այսօր այն 650
Մալաթիացիները չենք գիտեր թէ ո՞ր
քարին տակն են. խօսեցէ՛ր պարոն-
ներ, թրքական դժուրքի ո՞ր խաւար
անձաւին մէջ կը տառապին: Արդեօք
խղճի խայթ անգամ չէ՞ք ունենար,
թէ ոչ դուք մարդ էակ չէ՛ք, բոլորո-
վին տարրեր շինուածք մը:

Հայրենակիցներ' պէտք է դիրքերը ճշգրտենք։ Մէկդի նետել բարեկամութիւնը, խնամուածութիւնը և մըտածել թրքական դժոխքի մէջ ամէնօր այրուող հայրենակիցներու մասին։ Պէտք է ըլլալ անողոք մեր պաշտօնեաներու հանդէպ։ Ժամանակ է որ տղայ մարդու կեցուածքով դիմագրաւենք կացութիւնը։

Այլեւս մեր աչքերը պէտք չէ շլացնեն երեւակայական վիզէները, անթիւ չտնկուած ծառերը տնկուած սեպելով, 200 հոգի աշխատելիք կօշիկի գործարանը, նոր Մալաթիայի որսի շուկը, մուկ բռնող կատուն, ճագարն ու աղաւնիները, ռատիօն ու անասունաձուլութեան ակումբները։ Ասոնք դժբաղդաբար մեր Թուրքիոյ հայրենակիցներու կեանքը չեն ապահովեր։

Մկրտիչ Արսլանեան և Կեդր. Վարչութիւն. ահա պատասխանատուները մեր գործի անյաջողութեան որոնք իրենց կործանարար քաղաքականութեամբ այս աստիճանին հասցուցին մեր ընկերութիւնը և դառն յուսալքումի մատնեցին արտասահմանի հայրենակիցները։ Իսկ հին Մալաթիայի հայրենակիցներուն մասին թող իրենք խօսին։ Ասոնք են պատասխանատուները մեր ծանր աշխատանքով վաստկած դրամին շուայօրէն վատնուելուն։ Ասոնք են պատասխա-

նատուները ներգաղթի անյաջողութեան։ Ընթերցող հայրենակից, այս փաստերը քեզ անգամ մըն ալ վերջիչեցնելէ ետք քեզ կը թողուէք որ ինքզինքդ դնես հին Մալաթիոյ դժոխային պայմաններուն տակ ապրող քու մէկ սիրելիիդ տեղ և ըստ այնմ ըսես քու լսելիքդ Ապրիլ 10ին գումարուելիք Շրջ. Պատգ. Ժողովին։ Այս ժողովը պետք չէ որ վերաբերուի ներողամտութեամբ, ինչպէս իր նախորդները։ Այս ժողովը պէտք է վերջնական վճիռ արձակէ յանցաւորներուն։

ԿԱՆԽԱՄՏԱԾ ՈՒԱԾ ԴԱՒԱՆԻՐՈՒԹԻՒՆ

Ծանօթ Ձերդ Պատգ. Ժողովը յանձնախումբ մը կ'ընտրէ Մ. Կ. Ընկերութեան ներքին Կանոնադրին բարեփոխումներ մտցնելու համար, բարեփոխումներ որոնք Ընկերութիւնը աւելի լաւ կ'առաջնորդեն, այնպիսի յաւելումներ որոնք պէտք են։ Այսպէս դրուած է հարցը նախորդ Պատգ. Ժողովներուն և այսպէս ալ փոխանցուած էր մէկէն միւսին։ Դժբաղդաբար այս տարի Փետր. 10ին 1932, թիւ չըջարեալահան մը հրապարակ կը հանէ Կեդր. Վարչութիւնը, որով կ'ըսէ թէ Կանոնադրի բարեփոխող Յանձնախումբը յանձնած է

է իրեն գրութիւն մը վերոյիշեալ
գործին վերաբերեալ և Կ. Վարչու-
թիւնն ալ քննելէ ետք կը համաձայ-
նի և լոյս կ'ընծայէ, որով կոչ կ'ընէ
հայրենակիցներուն, որ Ապրիլ 10ին
երթան Նիւ Եօք, ուրտեղ պիտի գու-
մարուի Շրջանային Պատգ. Ժողով և
հոն փոխեն Մալ. Կրթ. Ընկերութեան
Ծրագրի անփոփոխ յօդուածները :
Այն յօդուածները, որոնք մեր ընկե-
րութիւնը հասցուցեր են այս բար-
ձրութեան, այն յօդուածները որոնք
օգներ են Նոր Մալաթիոյ շինութեան
տրամադրել նաև իրնպատակին յա-
տուկ անձնունմ խելի գանձէն աւելի
քան 70,000 տօլարն ալ, առանց համ-
արժէք փոխարինութեան, այն յօդ-
ուածները որոնք Ընկերութեան ող-
նայարը կը կազմեն :

Ուրիշ խօսքով Կ. Վարչութիւ-
նը և Յանձնախումբը դանակը կը
դնեն Մ. Կ. Ը. ի սրտին, որ դիւրին
կերպով տունն ալ ծախեն և միան-
գամ ընդմիշտ վերջացնեն Ընկերու-
թիւնը :

Ահա հայրենակիցներ, պատ-
րաստուած դաւադրութիւն մը Ընկե-
րութեան գոյութեան սպառնացող :
Է՛հ աւելի բան ակնկալել այսպիսի Կ.
Վարչութենէ, պիտի ըլլար սովորա-
կան միամտութիւն մը : Նոյն շրջա-

բերականին մէջ կը կարգանք նաեւ
Կեդ. Վարչութեան կոչը ուղղուած
Մալաթիացի հայրենակիցներու, որը
հրատարակուեցաւ նաեւ թերթերու
մէջ. գԺբախտարար Կեդ. Վարչու-
թիւնը ինքզինքը անզօր կը նկատէ և
կը թելադրէ զանգուածային գաղթի
կարաւաններուն միանալ և Նոր Մա-
լաթիա երթալ :

Խեղճ Կ. Վարչութիւն դուն ինք-
զինքդ կը խաբե՞ս թէ Նոր խաղ մըն
է որ կը խաղաս մեր ցիր ու ցան հայրե-
նակիցներու գլխին :

Զանգուածային գաղթը մասնա-
ւորներու համար է և ոչ թէ մեզ պէս
տուն անդ շինող հայրենակցականնե-
րու :

Թո՛ղ ամէն մէկ Մալաթիացի մը-
տածէ այս հարցերուն շուրջ և ըսէ իր
ըսելիքը խղճմտօրէն, մենք ալ կը հա-
մաձայնինք. բայց պատգամաւորներ
մասնաւորապէս պէտք է անվերապա
ըլլան. անցեալի ներողամտութիւնը
վնասեր է մեզ և ձեռք բարձրացնե-
լու տգեղ սովորութիւնը տեղի տուեր
է ծայրահեղ անտեղիութիւններու :
Անոնք պէտք է ունենան քիչ մը հե-
ռատեալութիւն և անաջառ դատողու-
թիւն և ոչ թէ ղեկավարներու համա-
կերպող : Սովորութեան, բարեկա-
մութեան և խնամփութեան խնկար-

կուներ եղած են շատ շատեր ու այդ վախկոտ ընթացքով փնտաած են մեր ընկերութեան : Պատգամաւորներու այս թերութիւնները յիշելով մասնաճիւղերու ուղարկութիւնը կը հրաւիրենք այս պարագաներուն վրայ :

Ուրեմն հայրենակիցներ , այս բացատրութիւնները անցողակի կերպով տալէ ետք պիտի փափաքինք որ ամէն Մալաթիացի հայրենակից մէկ մարդու պէս ծառանայ այս աղաղակող անիրաւութիւններուն դէմ եւ միանգամ ընդ միշտ ազատէ Մալաթի . կրթ . ընկերութիւնը գիշատիչ ճիւրաններէ :

Նոր և վճռական ուղղութիւն մը տալ նոր ՄԱԼԱԹԻՈՅ շինութեան , մեր զոհաբերած դրամները եւ անսահման բարոյական աշխատանքները աւելի արդիւնաբեր ընելու համար : Պէտք է գործնական միջոցներու դիմենք մեր հայրենակիցները հոն տանելու համար . անոնց համար շինեցինք նոր Մալաթիան . այս է ցաւը :

Հայրենակիցներ , անգամ մը եւս ձեր սրտերը թուներ հանեցէք . անգամ մը եւս ձեր մտքերը լարեցէք շիտակ և գործնական ուղղութեամբ

գուցէ այս վերջինը և ամենայնողը ըլլայ մեր հայրենակիցներուն աղատագրութեան գործը աւելի յաջողապէս յառաջ տանելու համար :

Հայրենակցական բարեւներով
և Յարգանքներով

ՄԱՆՈՒԷԼ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ
ՍԱՐԳԻՍ ՇԱՀՐԻԿԵԱՆ
ԳԵՈՐԳ ՍՐՓԱՃԵԱՆ
ԳՐԻԳՈՐ ԿԻՐԵՂԵԱՆ
ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ԹԷՐԻՍԱՆԵԱՆ

Մարտ 16 , 1932

Ֆիլատելֆիա

Յ . Գ . . Ստացած ենք Յ . Մ . Աճէմեանի կողմ , Մալաթիացիներուն ուղղուած , որ կը գտնէք Կեդրոն . վարչութիւնը մերկացնող փաստեր , աղաղակող սխալներու վերաբերեալ , մասնաւորապէս հաշուական խնդրոյ չուրջ :

Փնտռեցէք և կարգացէք :

0022862

2013

5526

NL0022862

